

Menestyäkseen
SUOMI JA
SATAKUNTA
tarvitsevat

Maahan selkeän
teollisuuspoliittisen
linjan

Osaamisen
kehittämistä

Saavutettavuuden
parantamista

EDUNVALVONNAN KÄRJET

2020

Suomi tarvitsee Satakunnan

Satakunta on noin 217 000 asukkaallaan Suomen 19 maakunnasta seitsemänneksi suurin. Maakunnan kansallinen asema on kuitenkin huomattavasti asukaslukuaan merkittävämpi.

Satakunta on vahva osaamisintensiivisen teollisuuden ja kansainvälisen kaupan maakunta. Satakuntalaisia on noin 4 % väestöstä, mutta maakunta tuottaa 6,9 % Suomen ulkomaankaupan arvosta. Teollisuuden viennin arvo on 2000-luvulla kasvanut keskimääräistä huomattavasti enemmän, samoin kuin teollisuuden investointien arvo 2010-luvulla. Jalostuksen (teollisuus, energiantuotanto ja rakentaminen) arvonlisäys asukasta kohden on maan maakunnista kolmanneksi korkein.

Satakunta on myös vahva ruokatuotanto- ja energiamaakunta, kahden merkittävän varuskunnan maakunta, ja tunnettu monista tapahtumista (esim. Pori Jazz, SuomiAreena ja Rauman Pitsiviikko). Alueella on toteutumassa elinkeinoelämän vahvaa uudistumista, useita isoja investointihankkeita, ja Satakunta on nousemassa maan ykköseksi yritysmaakuntana.

Satakunnan elinkeinoelämä synnyttää oman maakunnan ohella hyvinvointia myös muuhun Suomeen, joten valtion resurssointi maakuntaan on perusteltua.

Satakunta hakee vastuullisia ja kestäviä ratkaisuja niin liikenteessä kuin yritystoiminnan uudistamisen kautta. Tavoitteena on vähentää ympäristörasitusta ja luoda kestävää tuotantoa ja kasvua, sekä parantaa entisestään maakunnan vetovoimaisuutta toiminnan ja asumisen alueena. Satakunnan ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen on käynnissä. Suomen ympäristökeskuksen mukaan Satakunta on vuosina 2005-2017 vähentänyt päästöjään 25% (Suomen kunnat keskimäärin 15%).

Maakunnan toimijoiden yhteistyönä valmistellaan vuoden 2020 loppuun mennessä monialainen Satakunnan Kasvun mahdollisuus - koronasta selviytymissuunnitelma.

Menestyäkseen jatkossakin Satakunta tarvitsee

- maahan selkeän teollisuuspoliittisen linjan linjan/ohjelman,
- osaamisen kehittämistä ja
- saavutettavuuden parantamista.

Niillä mahdollistetaan ammattitaitoisen työvoiman saatavuus, toiminnan ja tuotteiden kilpailukykyinen kehittämissympäristö sekä tiedon, ihmisten ja tavaroiden liikkumisen infrastruktuuri.

Uudistuva vastuullinen teollisuus

Satakunnassa on laadittu vastuullisen teollisuuden kasvuohjelma, Teollisuuspilotti, joka on monialainen maakunnallinen kehittämiskokonaisuus vuosittaisine työohjelmineen ja ilmaisee vahvaa yhteistä tahtotilaa teollisuuden uusiutumisen tukemisesta. Ohjelman tavoitteena on edistää teollisuuden kasvua ja kilpailukykyä, turvata teollista toimintaa ja minimoida kasvun hidasteita. Keskiössä ohjelmassa ovat Satakunnassa sijaitsevat kansallisesti merkittävät teollisuuspuistot. Tavoitteena on olla maailman paras teollisuuspuistoihin perustuva kokeilu ympäristö.

Satakunnan teollisuusohjelman toimenpidekokonaisuudet:

- Teollisuuspuistot innovaatioalustana
- Teollisuuspuistot toimintaympäristönä
- Teollisuuspuistot työelämän uudistajana

Toimenpidekokonaisuuksilla Satakunta haluaa yhteistyössä elinkeinoelämän, ministeriöiden ja virastojen kanssa tehdä kehittämistyötä teollisuuden kilpailukykyyn kehittämiseksi ja kasvun luomiseksi. Tavoitteiksi on asetettu mm.

- Työturvallisuus-, työhyvinvointi-, ympäristö-, lupa- ja koulutusasioiden sujuvoittaminen kumppanuusina
- Ympäristölainsäädännön muutosten ennakointi, tehokkaampi viestintä ja lisääntyvä dialogi teollisuuden, viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen välillä.
- Panostukset ympäristökuormituksen vähentämiseen ja sivuvirtojen hyödyntämiseen kiertotaloudessa. Energiantensiiviselle teollisuudelle resurssitehokkuuden mahdollistavat teolliset symbioosit ja uudet kiertotalous- ja ympäristöratkaisut ovat erittäin tärkeitä.

Katso myös: lansireitti.fi/teollisuusvyohyke/

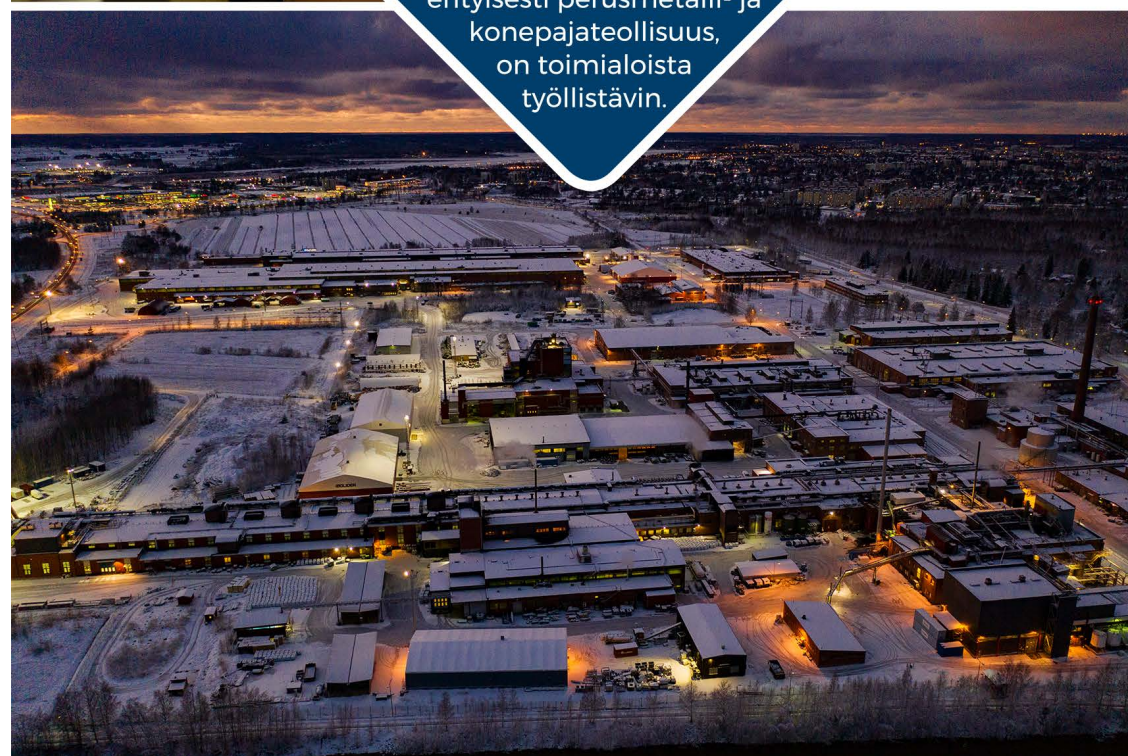
TEOLLINEN JA UUDISTUVA

Vahva ja kehittyvä teollisuus, erityisesti perusmetalli- ja konepajateollisuus, on toimialoista työllistävin.

Kuvat

Vasen: Aurubis Finland Oy
Oikealla: Tomi Glad ja Antti Partanen

Alla: Tomi Glad

Värimetalleja ja akkumateriaaleja

Satakunnassa Kokemäenjokilaakson teollisuusvyöhykkeellä sijaitsee Suomen merkittävin värimetalliklusteri. Satakunta on myös osa eurooppalaista akkuklusteria. Maakunnassa on vahva sähköistyvän yhteiskunnan kehittymistä palveleva, akkuketjua tukeva toimintaympäristö. Eri-tyistä lisäosaamista tuo mm. Harjavallan suurteollisuuspuiston yhteyteen rakennettava saksalaisen BASFin akkumateriaalitehdas, jonka toiminta on tarkoitus aloittaa vuonna 2022. BASF, Fortum ja Nornickel ovat tehneet yhteisen aiesopimuksen akkujen kierrätyksestä.

Kansainvälisesti merkittävää robotiikka- ja automaatio -osaamista

Satakunnassa on voimakkaasti kasvava automaatioon ja robotiikkaan erikoistunut klusteri, jonka työllistävä vaikutus on 52 ydinyrityksessä noin 1300 henkilötyövuotta (koko klusterin yli sadan organisaation työllistävyys on suurempi). Automaatio- ja robotiikka-alan ydinyritysten liikevaihdon kasvu v. 2010-2018 oli 97%, ollen nyt noin 437 M€ vuodessa, ja henkilöstömäärän kasvu 70%. Vuonna 2019 ulvilalainen Cimcorp julkisti saaneensa Espanjasta 120 milj. euron arvoisen tilauksen (n. 1000 henkilötyövuotta).

Robocoast-verkostossa on mukana robotiikan, automatiikan, esineiden internetin ja tekoälyn parissa toimivia yrityksiä sekä myös tutkimus-, koulutus- ja kehitysorganisaatioita. Robocoast on yksi EU:n Digital Innovatin Hub:eista (DIH). Robocoast -klusterin tavoitteena on olla yksi Euroopan parhaista tuotekehitysalueista yrityksille, jotka tarjoavat ratkaisuja valmistavan teollisuuden ja palveluiden modernisointiin. Tavoitetta voidaan tukea rahoittamalla Robocoast-osaamiskeskittymän teknologisten innovaatioiden ja digitaalisten palvelujärjestelmien pilotoiteja.

Pori on mukana valtion ja yliopistokeskuskaupunkien ekosysteemisopimusmenettelyssä, joka mahdollistaa tiiviimmän yhteistyön tutkimuksen, kehityksen ja innovaatioiden tueksi. Satakunnassa robotiikka- ja tekoäly-ekosysteemi on yksi sopimuksen kohteista.

Kuvat: Cimcorp Oy

Kasvua bio- ja kiertotaloudesta

Satakunnan bio- ja kiertotalouden kasvuohjelma 2030 valmistui vuonna 2019. Luonnonvarojen vastuullisella ja innovatiivisella käytämisellä voidaan vahvistaa alue- ja paikallistaloutta, luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia sekä työpaikkoja. Kasvuohjelman sisällöt kytkeytyvät kiertotalouden kehittämiseen, resurssiviisaaseen ruokaketjuun, puhtaaseen veteen sekä agro-ekologiseen teollisuuspuisto-malliin.

Eriyistarpeita ja -mahdollisuuksia Satakunnan alueen bio- ja kiertotalouden kehittämiseen tuo Metsä Fibre Oy:n Raumalle rakennettava suuri mäntytukkisaha. Sahan on tarkoitus aloittaa toimintansa vuonna 2022. Valmistuttuaan se tuottaa vuosittain n. 750 000 kuutiota sahatavaraa, joka tulee sekä raakapuu- että sahatavarakuljetuksina luomaan uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja osaltaan myös kuormittamaan Satakunnan tie- ja rataverkkoa.

Lisäksi Satakuntaan on laadittu kaasutaloussuunnitelma 2025, joka kuvaa Satakunnan polun kohti kasvavaa metaanitaloutta

SININEN KASVU

Sininen kasvu - kestävä kehitys

Sinisellä kasvulla tarkoitetaan laajasti kaikkea veteen liittyvää TKI-toimintaa, meriteollisuutta, meriklusteria, vesiosaamisen kehittämistä, pohjavettä, vesien suojelua, kalataloutta, virkistystä, hyvinvointipalveluja ja vesistömatkailua kaikissa vesistöissä.

Siniselle kasvulle on Satakunnassa vahvat perusteet ja vesiluonnonvarojen hyödyntämiseen kestävällä pohjalla liittyy huomattava innovaatio- ja kasvupotentiaali.

Merelliset elinkeinot toimivat positiivisen rakennemuutoksen ajureina. Satakunnassa toimii huomattava määrä merielinkeinojen harjoittajia, keskeisimpinä uudelleen vahvaan kasvuun lähtenyt laivanrakennusteollisuus ja sen liitännäis- sekä alihankintaverkostoon kuuluvat yritykset.

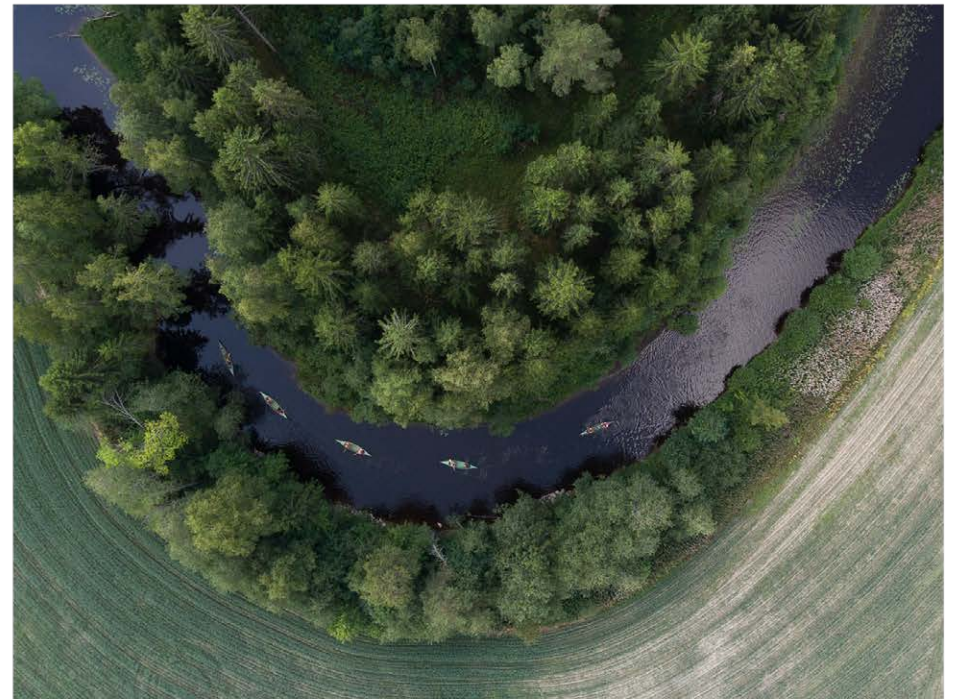
Monipuolisena energiamaakuntana Satakunta haluaa olla mukana kehittämässä Suomen energiajärjestelmää vähäpäästöiseen, toimintavaraan ja hinnaltaan kilpailukykyiseen suuntaan. Suomen ensimmäinen merituulivoimapuisto sijaitsee Porin Tahkoluodossa. Saatujen kokemusten perusteella merituulivoiman lisärakentamista ja investointeja tulisi edistää. Merituulivoima on saavuttamassa maatuulivoiman kannattavuustason ja Satakunnan merialue tarjoaa hyvät edellytykset merituulivoimaloiden lisärakentamiselle.

Satakunnan tavoitteena on myös edistää kalatalouden innovaatiotoimintaa, vesiluonnonvarojen kestävä hyödyntämistä palveluliiketoiminnassa, kotimaisen kalan saatavuutta ja kulutusta sekä vesiviljelyn kestäviä ratkaisuja.

Satakunta tarjoaa mahdollisuuksia sinisen kasvun kansalliseksi living labiksi. Sinistä kasvua tukevaa osaamista, koulutusta ja yrittäjyyttä sekä kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä tulee vahvistaa.

Kuvat: Yllä Mikael Leppäniemi ja Sami Suominen, alla Tomi Glad

KOULUTUS

Koulutustarjonta eri elämänvaiheessa oleville on monipuolista lukioista ja ammatillisista oppilaitoksista ammattikorkeakouluihin ja Porin yliopistokeskukseen.

SATAKUNNAN SAAVUTETTAVUUS

Osaaminen, koulutus ja työvoiman saatavuus

Satakunnan koulutustarjonta on monipuolinen lukioista ja ammatillisista oppilaitoksista ammattikorkeakouluihin ja yliopistokoulutukseen.

Osaamistason ylläpitäminen vaatii jatkuvaa panostamista tutkimus- ja kehittämistyöhön sekä koulutukseen. Tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden yhteistyö elinkeinoelämän kanssa on tässä avainasemassa. Pori on mukana valtion ja yliopistokeskuskaupunkien ekosysteemisopimusmenettelyssä, joka osaltaan tiivistää yhteistyötä tutkimuksen, kehityksen ja innovaatioiden tueksi.

Erityisesti teknologiateollisuuden osaavan työvoiman tarpeeseen vastaaminen Satakunnassa edellyttää resursseja sekä toisen asteen reformin edistämiseen että korkea-asteelle. Joustavalla ja räätälöidyllä ammatillisella koulutuksella on reagoitu ja halutaan jatkossakin reagoida nopeasti elinkeinoelämän tarpeisiin, esim. muunto- ja täsmätäydennyskoulutuksina.

Maakunnassa on tarvetta kone- ja prosessitekniiikan, automaation, robotiikan, tekoälyn, ohjelmisto-osaamisen, energiatekniiikan, logistiikan sekä liiketoiminnan, vientiosaamisen ja palvelualojen, erityisesti sote-alan koulutukselle ja osajille. Satakunnan kannalta on merkittävää, että koulutusmahdollisuuksia on siellä, missä koulutetuille ihmisille on töitä. Koulutuspaikkojen resursoinnissa tuleekin ottaa huomioon koulutuksen alueellinen elinkeinoelämä- ja työllisyyslähäinen kysyntä.

Huomiota tulee kiinnittää myös perusopetukseen ja lukioihin. Satakunnassa lapsia ja nuoria halutaan innostaa teknisille aloille esim. tutustumispäivien, teknologiakurssien, -luokkien, -kilpailujen ja -leirien kautta.

Kasvatavat yritykset tarvitsevat toimintaympäristöltään joustavaa ja ennakoivaa kykyä reagoida herkästi muuttuviin osaamistarpeisiin. Valtio voi panostaa kasvuun ja kansainväliseen kilpailukykyyn pitämällä TKI-rahoituksen tason riittävänä, investoimalla oppimisympäristöihin, mahdollistamalla muunto- ja täydennyskoulutukset, kehittämällä toimialakohtaisia koulutussopimusmalleja sekä sujuvoittamalla työ- ja opiskeluperäisen maahanmuuton luvitusta.

Satakunnan elinkeinoelämän kuljetusten kilpailukyky ja toimivuus on turvattava. Työssäkäyntialueiden laajentuminen edellyttää toimivia liikenneyhteyksiä. Valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan tulee varata selkeä suunnittelun rahoitustason nosto ja panostaa laadukkaaseen suunnitteluun valtakunnallisesti tärkeillä, asetuksen mukaisilla maanteiden ja rautatieverkon pääväylillä niiden palvelutason varmistamiseksi. Seuraavien liikenneyhteyksien kehittäminen tulee sisällyttää vuosien 2021-2032 Liikenne 12 -suunnitelmaan.

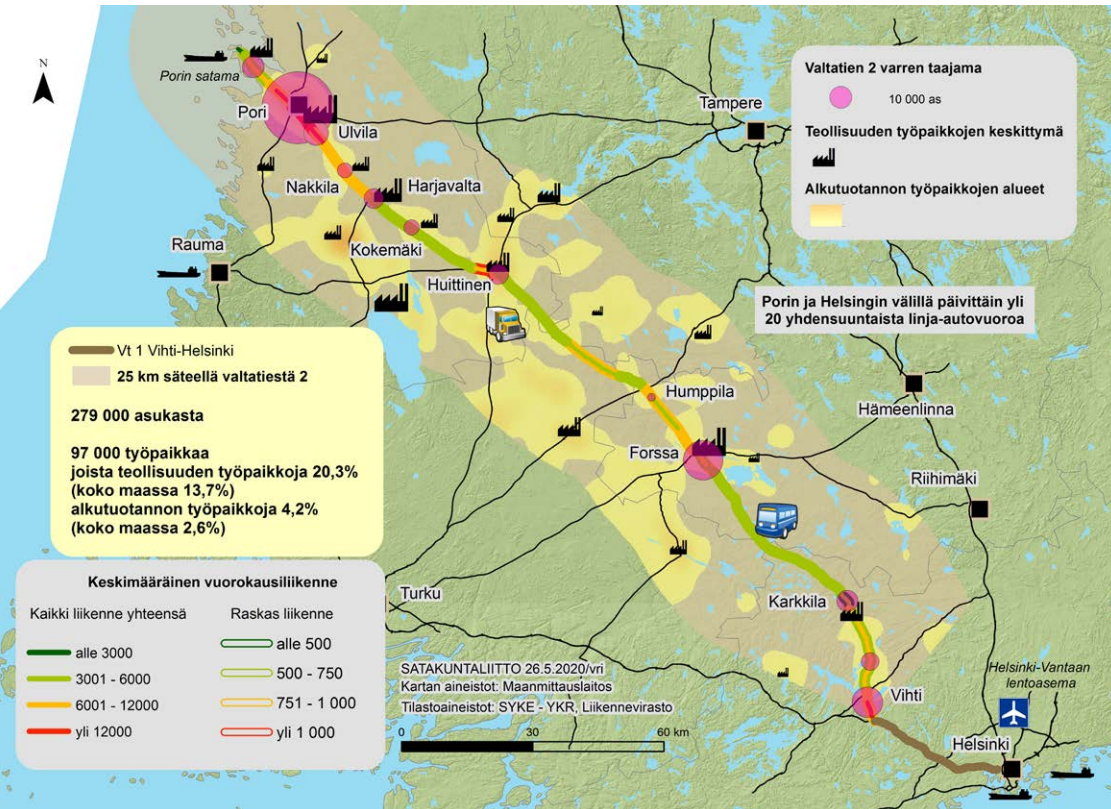
VT 2 -liikennekäytävän kehittäminen

Kokemäenjokilaaksossa on merkittävä uudistuvan teollisuuden keskittyminen. Teollisuus, Porin satama ja alueen kaupungit muodostavat kiinteän kokonaisuuden valtatie 2 varrelle. Valtatie riittävä kapasiteetti on edellytys alueen toimivalle liikennejärjestelmälle. Satakunnassa valtatie 2 liikennekäytävän merkittävimmät kehittämistarpeet ovat Porin kaupungin keskustan kohdalla, edelleen Pori-Kokemäki -välillä sekä Huittisten kohdalla.

Vuoden 2017 lopulla valmistuneessa Liikenneviraston kehittämisselvityksessä priorisoidut kehittämiskohteet tulee viipymättä saada jatko-suunnitteluun ja toteutukseen. Suunnittelurahoituksen vuosille 2019-2020 saaneen Ulasoori-Tiilimäki -yhteysvälin toteutus Porissa tulee sisällyttää ensimmäiseen valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan.

Katso myös interaktiivinen kartta: <http://satli.maps.arcgis.com/apps/View/index.html?appid=b12b9ea9fd43492fa67a76a2664fd5f8>

Karttakuva: VT 2 liikennekäytävä, Veli-Matti Rintala Satakuntaliitto

Valtatie 8, erityisesti Turku-Pori yhteysvälin nelikaistaistus

Valtatie 8 ja erityisesti Turku-Pori -yhteysväli on merkittävä, vilkasliikenteinen kasvavan tavaraj- ja työmatkaliikenteen väylä, jonka turvallisuus on pääteiden huonoimpia. Runsaasta tavaraliikenteestä huolimatta tien rinnalla ei ole vaihtoehtoista raideliikenteen väylää.

Tavoitteena on valtatien 8 nelikaistaistus yhteysväliä Pori-Rauma-Turku ja koko tien liikenneolosuhteiden ja -turvallisuuden kehittäminen.

Katso myös lansireitti.fi/kasitie/

Pori/Rauma-Tampere -raideliikenteen kehittäminen

Henkilöraideliikenne

Henkilöraideliikenteen kehittäminen Satakunnan ja Pirkanmaan välillä mahdollistaa päivittäisen työssäkäynnin ja siten yhdistää ja laajentaa työmarkkina-alueita. Raideliikenteen kehittäminen on osa kuuden maakunnan yhteistä Päärata+ -työtä.

Porin ja Tampereen välisen matka-ajan lyhentämistoimista käynnistymässä on tasoristeysten poisto yhteysväliä. Myös muut raideyhteyden liikennöinti- ja tarveselvityksissä esitetyt nopeutusta ja radan kapasiteettia koskevat toimet, kuten välisuojustuspisteiden lisääminen ja kaksoisraideosuudet, tulee viipymättä ottaa suunnitteluun ja toteutukseen.

Osana yhteyksien kehittämistä tavoitellaan myös henkilöliikenteen aloittamista Rauma-Kokemäki -rataosuudella. Selvitys liikennöinnin edellytyksistä valmistui keväällä 2020.

Tavaraliikenne

Porin ja Rauman tavaraliikenteen raideyhteydet Tampereelle kuuluvat valtakunnallisiin rautatieverkon pääväyliin. Tahkoluoto/Mäntyluoto-Pori-Tampere- ja Rauma-Tampere -yhteysväleillä kulkevan tavaraliikenteen operointi- ja kasvuedellytykset tulee turvata

- laajentamalla Mäntyluoto-Pori -radan peruskorjauksen kattavuutta lisärahoituksella
- toteuttamalla toimenpiteitä, joilla raskalle tavaraliikenteelle välille Nakkila - Pori asetetut liikenteen aiheuttamasta tärinästä johtuvat nopeusrajoitukset voidaan poistaa
- parantamalla Harjavallan teollisuusratapihaa
- mahdollistamalla 25 t akselipaino myös välille Harjavalta-Kokemäki.

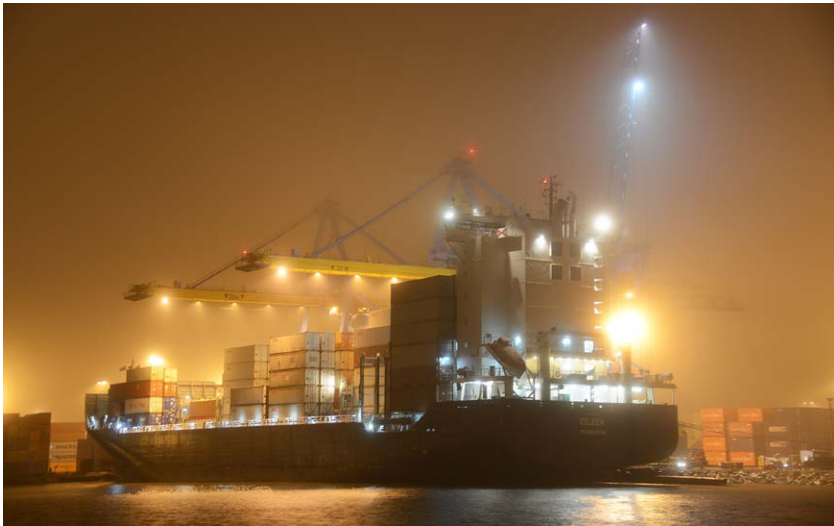
Suomen rataverkkoa tulee tarkastella kokonaisuutena. Poikittaisyhteyksien, kuten esim. Pori-Parkano-Haapamäki -radan, roolia liikennöinnin tehostamisessa on selvitetty keväällä 2020 Suomen kehärata -selvityksessä (WSP).

Katso myös: lansireitti.fi/ratareportaasi/

Porin ja Rauman satamien kansallinen asema ja toimintaedellytysten kehittäminen

Porin ja Rauman satamien kautta kulkevat ulkomaanyhteydet ovat kansantaloudellisesti merkittäviä. Satakunnan satamien osuus Suomen viennistä on 10,6 % ja tuonnista 7,7 %, kun väestöosuus on 4 %. Esim. viennissä osuus on 2,6-kertainen väestöosuuteen nähden.

Molempien satamien toimintaedellytysten kehittämiseen ja yhteyksien parantamiseen on investoitu merkittävästi viime vuosina. Satamien kansallinen asema, kasvumahdollisuudet ja toiminnan edelleen kehittäminen on turvattava jatkossakin. Myös maan sisäiset kuljetusyhteydet (erityisesti valtatie ja rautatiet) ovat tässä keskeisessä roolissa.

Kuvat: Rauman satama

Kattavat liikenneyhteydet, perusväylänpidon rahoitus

Satakunnan yrityselämän kehittymisedellytysten turvaaminen vaatii investointeja liikenneinfraan ja –turvallisuuteen. Alemman asteisen tieverkon kunnossapito on merkittävää henkilöliikenteen ohella erityisesti maakunnan maaseutuelinkeinojen sekä elintarvike- ja metsä-biotalousalan kannalta. Tarve lisäresursseille Satakunnan tieverkon ja painorajoitteisten siltojen ylläpitoon ja perusparantamiseen on huomattava.

Kuvat: Antti Partanen

Kuva: Visit Porin arkisto

Kuva: Ilmailuopisto

Kuva: Visit Porin arkisto

Ilmailualan klusteri ja pelastusharjoitusalue

Porin lentokenttäalueella toimii ilmailualan klusteri, johon kuuluu Finavian lentokenttätoiminnot sekä Suomen Ilmailuopisto ja Winnova koulutusohjelmineen. Klusteriin kuuluu osaltaan myös alueella toimiva Länsi-Suomen pelastusharjoitusalue.

Pori–Helsinki-reitin säännöllinen lentoliikenne on maakunnan elinkeinoelämälle välttämätön. Porin kaupunki on kilpailuttanut lentoyhteyden ja lennot Porin ja Helsingin välillä on käynnistetty julkisena palveluliikenteenä kolmen vuoden sopimuksella loppukesästä 2019. Porin kenttä on tärkeä myös huoltovarmuuden kannalta. Kentältä tehdään myös lomalentoja.

Porin lentokenttäalueen välittömässä yhteydessä toimivaa ja osana kehitettävää lentokenttäalueen kokonaisuutta olevaa Länsi-Suomen pelastusharjoitusaluetta kehitetään viranomais- ja yritysyhteistyönä entistä monipuolisemmaksi pelastustoimijoiden, teollisuuden ja muiden yritysten tarpeisiin mm. liikenne- ja työturvallisuudessa sekä kaasu- ja kemikaaliturvallisuuksessa.

LUO OMA
elämäkseen
SATAKUNNASSA

Tervetuloa Satakuntaan!

Satakunnassa elinympäristön merkitys ihmisten hyvinvoinnille tunnustetaan ja erityisesti Satakunta haluaa huolehtia:

- alueensa monipuolisesta koulutuksesta,
- palveluista asukkaille, yrityksille, matkailijoille ja maahanmuuttajille,
- väestönsä hyvinvoinnin edistämisestä (mm. maakunnan sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistamista viedään eteenpäin vapaaehtoisella pohjalla, osana valtakunnallista kokonaisuudistusta ja Satakuntaliiton toimiessa valmistelualustana),
- viihtyisyydestä ja arvokkaasta luonto- ja kulttuuriympäristöstä,
- edistää maakunnan toimijoiden yhteistyötä ja kansainvälisyyttä.

Satakunnan Matkailun kasvuohjelma 2030 valmistui vuonna 2019. Tavoitteena on, että matkailuelinkeino Satakunnassa kasvaa, on kannattavaa ja menestyy kilpailussa kotimaisista ja kansainvälisistä matkailijoista. Ohjelmaan on määritetty strategiset kärkiteemat matkailun toimintaympäristön vahvistamiseksi sekä kestävä kasvun saavuttamiseksi Satakunnassa. Tavoitteiden toteuttamiseen tarvitaan laajaa yhteistyötä, toimijoiden sitoutumista sekä yksityistä ja julkista rahoitusta.

Uutena jalokivenä Satakunnan kruunuun Lauhanvuori-Hämeen kangas -kansallispuistoalueelle myönnettiin kansainvälinen Geopark-status heinäkuussa 2020. Pitkäjänteistä kehittämistyötä jatketaan panostuksilla alueen palvelutasoon.

Kuva alla: Antti Partanen. Kuvat vasemmalla: Timo Nieminen, Mikael Leppäniemi, Satakuntaliitto, Marko Mikkola, Tomi Glad ja Mikael Leppäniemi

Tutustu maakuntaan:

www.satakunta.fi

[Instagram.com/satakunnasta/](https://www.instagram.com/satakunnasta/)

[Facebook.com/Satakuntafi](https://www.facebook.com/Satakuntafi)

[Youtube.com/c/SatakuntaFi-Finland](https://www.youtube.com/c/SatakuntaFi-Finland)

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

Maakuntajohtaja Asko Aro-Heinilä

Puh. 050 350 1505

asko.aro-heinila@satakunta.fi

Satakuntaliitto

PL 260, 28101 Pori

Puh. (02) 620 4312

kirjaamo@satakunta.fi

www.satakuntaliitto.fi

[Facebook.com/Satakuntaliitto](https://www.facebook.com/Satakuntaliitto)

[Issuu.com/satakuntaliitto](https://www.issuu.com/satakuntaliitto)

Kannen kuvat:

Antti Partanen, Tiina Leino, VR Group, Tomi Glad ja Timo Nieminen

